

Arapça Dilbilgisi: Sıra Sayıları

17. Ünite: 'Fâil' Vezninde Sayıların Kuruluşu ve İrabı

الألف

eI-KAVÂIDU'L-MÜŞECCIA NAHIV-3

Nicelikten Sıraya: 'Fâil' Kalıbı

3 Kitap
ثَلَاثَةٌ

Nicelik (Adedu'l-Aslî)

3. Kitap
ثَالِثٌ

Sıra (Adedu't-Tertîbî)

Tanım: Sıra sayıları, varlıkların sırasını ve derecesini bildiren isimlerdir.

Temel Kural: 1 hariç, sayılar 'Fâil' (فَاعِلٍ) vezninde türetilir.

İlk Adım: 'Birinci' Sayısı (İstisna)

1 sayısı 'Fâil' kalıbına girmez. Özel bir yapısı vardır.

Müzekker	Müennes
<p>الأَوَّلُ</p> <p>El-Evvel</p>	<p>الأُولَى</p> <p>El-Ûlâ</p>
<p>Ed-Dersu'l-Evvel (Birinci Ders)</p> 	<p>Es-Senetu'l-Ûlâ (Birinci Sene)</p>

Dikkat: Sıra sayısı yaparken 'Vâhid' kelimesi kullanılmaz.

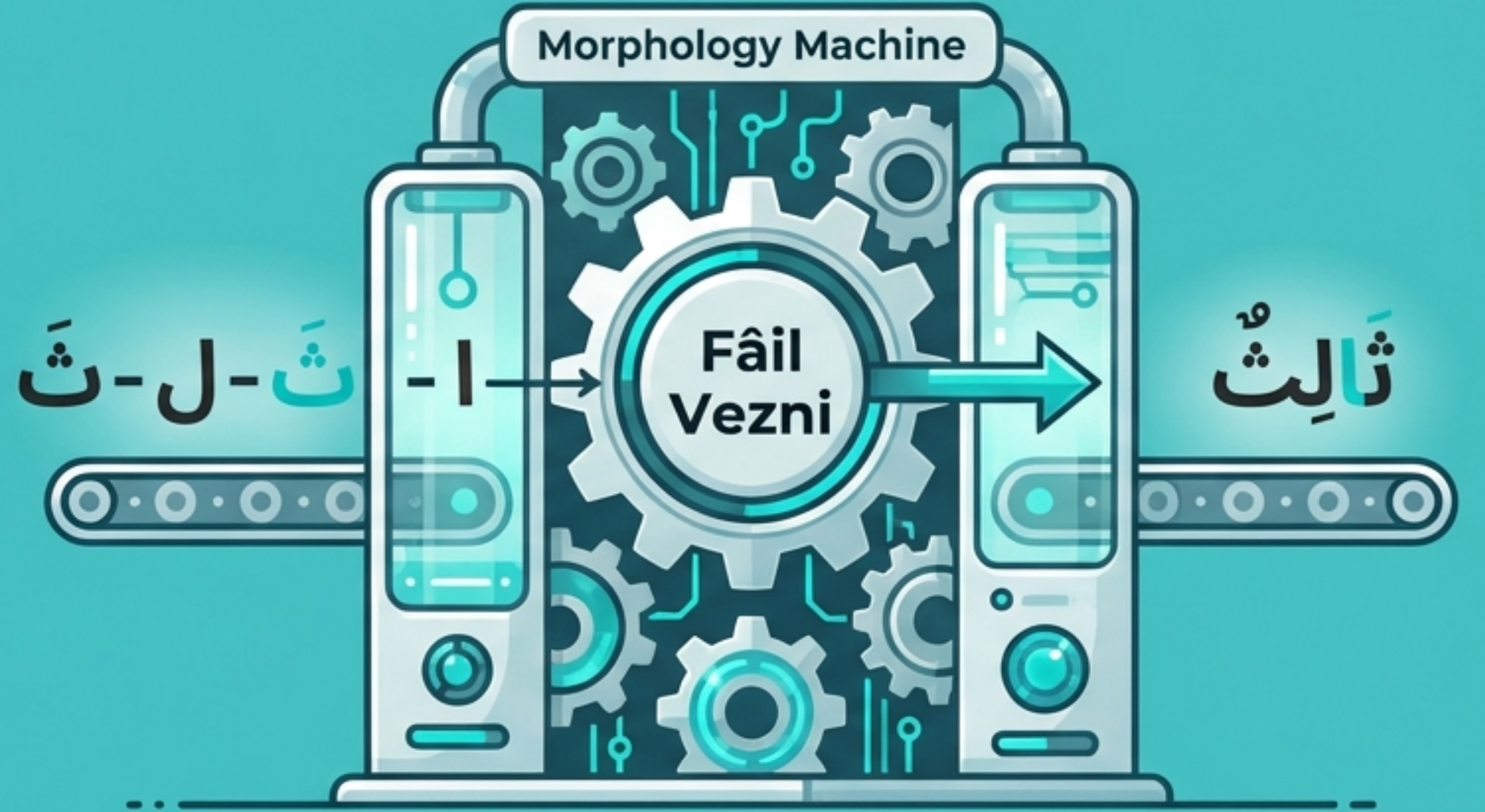
Standart Kalıp: 2'den 10'a Kadar

Kalıp Yapısı

- Müzekker Form: **Fâil** (فَاعِلٌ)
- Müennes Form: **Fâile** (فَاعِلَةٌ)
(Sonuna 'ë' eklenir)

Özel Durum: 6 Sayısı

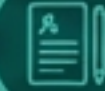
Sitte (سِتَّةٌ) → Sâdis (سَادِسٌ)
('Sin' harfinin köke dönüşüne dikkat ediniz)

Örnek: Üçten Üçüncüye Dönüşüm

2-10 Arası Sıra Sayıları Tablosu

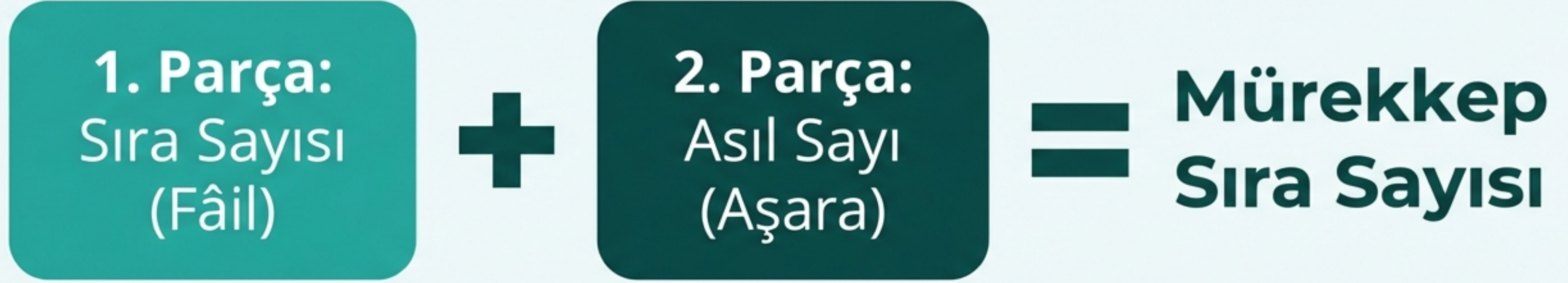
Sayı	Müzekker (ثَّانٍ)	Müennes (ثَّانِيَّة)	Türkçe
2	Sânin (ثَّانٍ)	Sâniye (ثَّانِيَّة)	İkinci
3	Sâlis (ثَّالِث)	Sâlise (ثَّالِثَة)	Üçüncü
4	Râbi' (رَّابِع)	Râbi'a (رَّابِعَة)	Dördüncü
5	Hâmis (خَامِس)	Hâmise (خَامِسَة)	Beşinci
6	Sâdis (سَادِس)	Sâdise (سَادِسَة)	Altıncı
10	'Âşir (عَاشِر)	'Âşire (عَاشِرَة)	Onuncu

'Sânin' kelimesi Manqus isimdir, belirli durumlarda sonundaki 'ye' düşer.

Mürekkep Sayılar (11-19): İkili Yapı

11 ile 19 arasındaki sayılar iki parçadan oluşur.

Kural: Her iki parça da cinsiyet bakımından tamlanan isme (mevsuf) uyar.

Müzekker: Hâdiye 'aşer (حَادِيَّةٌ عَشْرًا)

Müennes: Hâdiye 'aşrate (حَادِيَّةٌ عَشْرَةً)

11-19 Arası Özel Kelimeler

11. sayı için 'Vâhid' veya 'Evel' kullanılmaz; 'Hâdi' kullanılır.

Sayı	Müzekker Yapı	Müennes Yapı
11.	el-Hâdiye 'aşara (الْحَادِيَّةُ عَشْرَةَ)	el-Hâdiye 'aşrate (الْحَادِيَّةُ عَشْرَةَ)
12.	es-Sâniye 'aşara (الثَّانِيَّةُ عَشْرَةَ)	es-Sâniye 'aşrate (الثَّانِيَّةُ عَشْرَةَ)
15.	el-Hâmise 'aşara (الْخَامِسَةُ عَشْرَةَ)	el-Hâmise 'aşrate (الْخَامِسَةُ عَشْرَةَ)

Kritik Kural: Mürekkep Sayılarının İrabı (MEBNİLİK)

11-19 arası (Mürekkep) sıra sayıları Fetha üzere MEBNİDİR.

Cümledeki konumu ne olursa olsun, her iki parçanın son harekesi daima Üstün (Fetha) kalır.

Fi'l-yevmi's-sânî 'aşri
(Yanlış - Kesra kullanımı)

Fi'l-yevmi's-sâniye 'aşara
(Doğru - Harf-i cer gelse bile Fetha)

Onluklar ve Atıflı Sayılar (20-99)

Ukud Sayıları (20, 30... 90)

Sıra sayısı yaparken formları değişmez.

El-Yevmu'l-'İşrûn (Yirminci Gün) -

الْيَوْمُ الْعِشْرُونَ

Atıflı Sayılar (21, 22...)

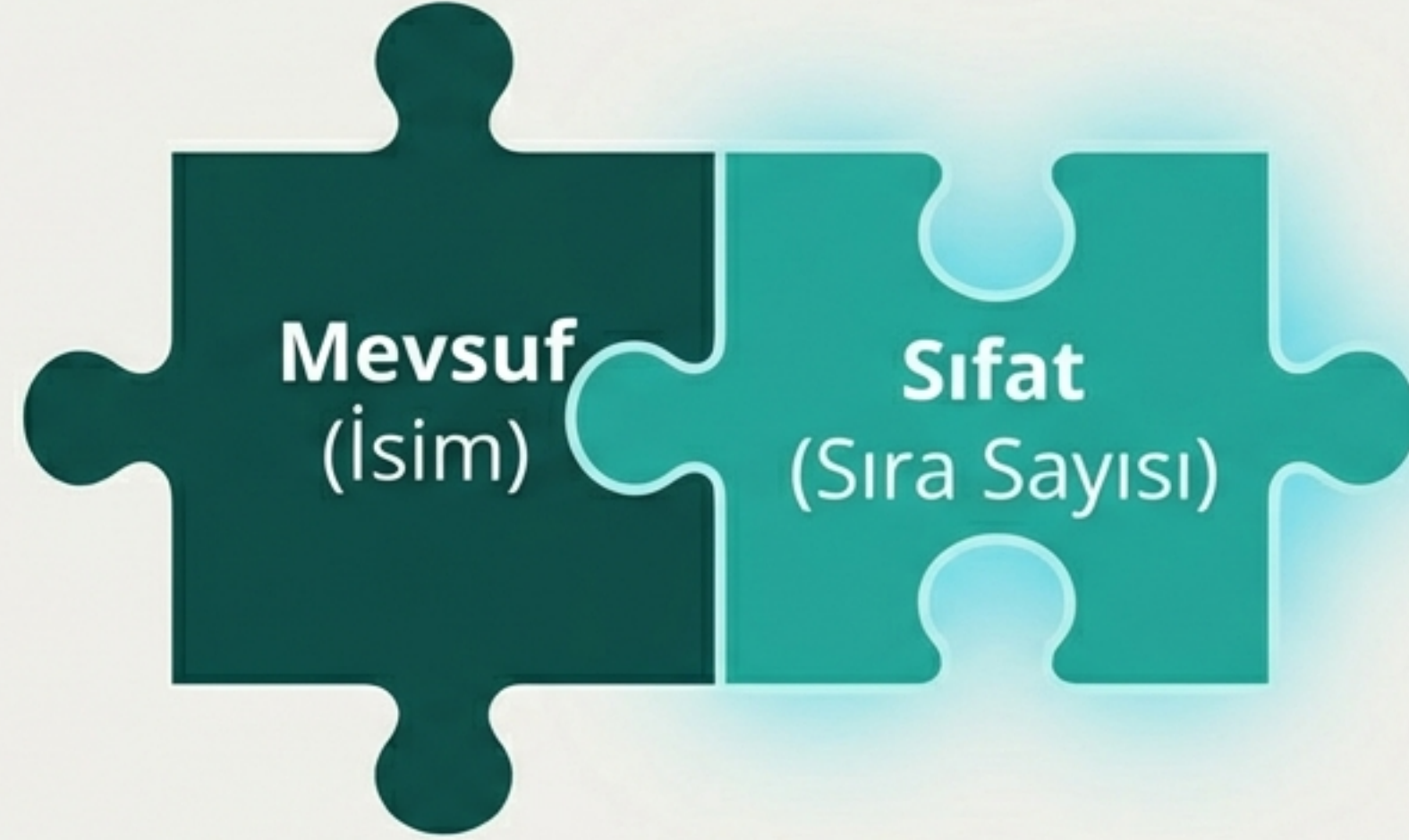
[Fâil] + (و) + [Ukud]

İlk parça 'Fâil' veznine girer.
İkinci parça değişmez.

El-Bâbu'l-Hâmis ve'l-'İşrûn
(Yirmi Beşinci Kapı) -

الْبَابُ الْخَامِسُ وَالْعِشْرُونَ

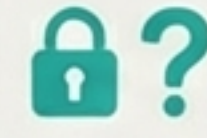
Sözdizimi: Sıfat Tamlaması Uyumu

Sıra sayıları cümlede **SIFAT** konumundadır. Kendinden önceki isme 4 konuda uyar:

1. Cinsiyet (Müzekker/Müennes)

2. Belirlilik (Marife/Nekra)

3. Sayı (Müfret/Tesniye/Cemi)

4. İrab (Hareke)

الْكِتَابُ الْأَوَّلُ (İkisi de Müzekker, Marife, Merfu)

Cümle İçi Örnek Analizi

دَخَلْتُ الصَّفَّ
الخَامِسَ عَشَرَ

15. sınıfa girdim.

El-hâmise 'aşara: Sıfat,
fetha üzere mebni,
mahallen mansub.

ثَانِيِ اثْنَيْنِ

📖 (Tevbe 40)

İzafet (tamlama)
halinde kullanım.
(İkinin ikincisi).

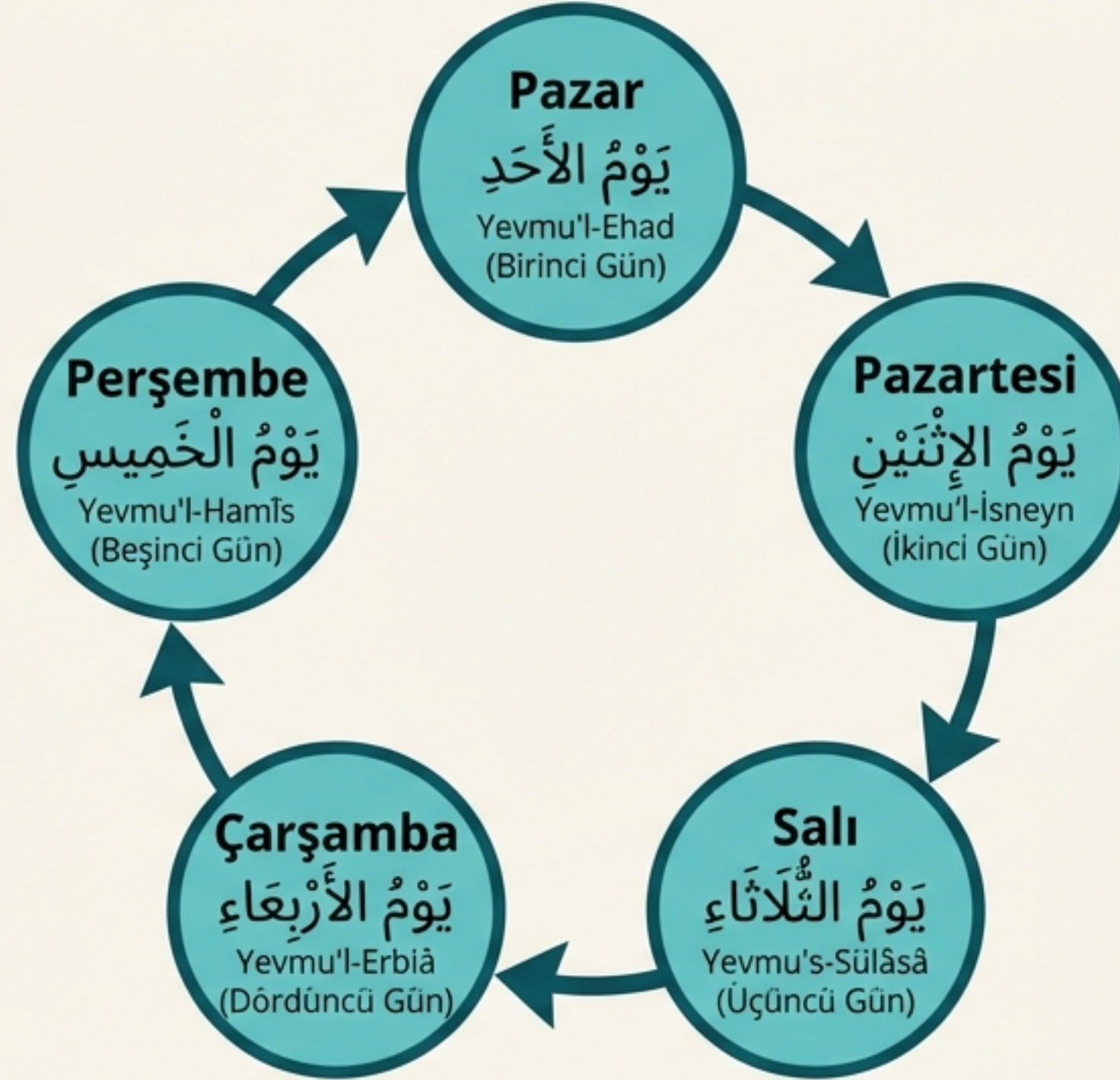
السَّنَةُ الْأُولَى

Birinci Sene.

Sıfat, Müennes,
Marife.

Günlük Hayatta Sıra Sayıları: Haftanın Günleri

Arapça'da günler Pazar'dan (1.) başlar.

Cuma ve Cumartesi özel isimlerdir.

MODERN
ACADEMIC
THROUGH
TIME

Öğrendiklerimizi Pekiştirelim

Aşağıdaki sayıları 'Sıra Sayısına' çeviriniz.

1. (4) Kitap → *El-Kitâbu'r-Râbi'*

2. (6) Öğrenci (Kız) → *Et-Tâlibetu's-Sâdise*

3. (11) Ders → *Ed-Dersu'l-Hâdiye 'aşer*

4. (23) Cüz → *El-Cüz'ü's-Sâlis ve'l-'İşrûn*

Özet Tablo: Sıra Sayıları Kuralları

1 Sayısı: İstisna: El-Evvel / El-Ûlâ

أَخْيَوْءُ

2-10: Kalıp: Fâil / Fâîle (6 sayısı kök değiştirir)

عَائِقُءُ / فَائِقُءُ

11-19: Mebni: Her iki parça daima FETHA

مُتْحَةٌ / مُبْهَةٌ

20-99: Atıflı: Vav ile bağlanır, onluk değişmez.

بَثَّامِي وَ بَثَّابِي

Genel PrensiP: Sıra sayıları sıfattır ve isme uyarlar.

Başarılar Dileriz

Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları

3

Kaynak: el-KAVÂİDU'L-MÜŞECCİA NAHİV-3, Sayfa 153-162.